

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ управління, адміністрування та інформаційної діяльності
КАФЕДРА управління підприємницькою та туристичною діяльністю

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО КРАЇН
ЧОРНОМОРСЬКО-СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКОГО БАСЕЙНУ
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 24 Сфера обслуговування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 242 Туризм
(код і назва спеціальності)

освітня програма Туризм
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради якості вищої освіти факультету

Бикова Г.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та туристичною діяльністю протокол № 7 від 24.12.19

Завідувач кафедри

Сорока А.М.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

викладач кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю Бикова Г.В.

Рецензенти програми:

д.е.н., професор Захарченко В.І.

к.е.н., доцент Шевченко-Перепьолкіна Р.І.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	6
Модулів:	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3/1	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 6/2	Семінарські заняття:	
	24	6
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4	Консультації:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є особливості територіальної організації сфери туризму в країнах чорноморсько-середземноморського басейну, її вплив на соціально-економічний розвиток окремих країн і субрегіонів.

Мета курсу - аналіз територіальної диференціації туристського попиту і пропозиції, географічної структури і інтенсивності туристських потоків; виробничо-технологічної спеціалізації туристських центрів і типів територіально-галузевої організації туристського простору країн ЧСБ.

Міждисциплінарні зв'язки: рекреаційні комплекси світу, географія туризму, рекреаційна географія, регіональна економіка.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для обов'язкових навчальних дисциплін

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми «Туризм. Туристичне обслуговування».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання

- оцінити роль природно-рекреаційних, культурно-історичних і інфраструктурних ресурсів в територіальній організації туризму регіону ЧСБ;
- провести економіко-географічний аналіз основних туристських субрегіонів ЧСБ;
- виявити актуальні проблеми туризму в ЧСБ;
- застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності.

професійної діяльності.

2. Уміння

- територіальну структуру туристського попиту ЧСБ;
- особливості територіальної організації сфери туризму в ЧСБ;
- основні типи територіально-галузевої організації туристського простору регіону;
- основні соціальні, економічні, культурологічні і політичні аспекти геосистем країн різних частин регіону.

3. Комунікація

- визначити мотиви, які збуджують потреби певної групи людей до туризму в розрізі країн регіону;
- аналізувати континентальні, національні та регіональні особливості розвитку туризму, проводити огляд взаємодії рекреації з навколишнім середовищем.

4. Автономність та відповідальність

- давати характеристику розвитку міжнародного туризму в найбільш туристично розвинутих країн ЧСБ.
- науково узагальнювати та обґрунтовувати фактичний матеріал.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1	Загальні особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя країн Чорноморсько-Середземноморського басейну.	8	2	6				9							
2	Туристично-рекреаційне господарство країн-лідерів Європейського макрорегіону (Іспанія, Франція, Італія).	10	4	6				9		2	2				36
3	Туристично-рекреаційне господарство країн колишньої Югославії, Греції, Португалії та малих країн регіону.	4	2	2				9							
4	Туристично-рекреаційне господарство регіону Чорноморського басейну.	6	4	2				14							
5	Туристично-	6	4	2				13		2	2				36

	рекреаційне господарство країн Південно-Західної Азії.													
6	Релігійна складова розвитку туристично-рекреаційного господарства країн Близького Сходу.	8	4	4			9							
7	Передумови та сучасний стан розвитку туристично-рекреаційної діяльності в країнах Північної Африки	6	4	2			9		2	2				32
Проміжний контроль														4
Підсумковий контроль (для екзаменів)														
Разом:		48	24	24			72	6	6					108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Загальні особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя країн Чорноморсько-Середземноморського басейну.

Принципи виділення регіону ЧСБ. Географічне положення субрегіонів ЧСБ (Південна Європа, МАГРИБ, Близький Схід тощо). Природно-географічні особливості території. Етнонаціональний та конфесіональний склад населення. Загальні особливості соціально-економічної ситуації в субрегіонах ЧСБ. Соціально-економічний розвиток Франції, Італії, Єгипту, Ізраїлю, Туреччини, ОАЕ.

Тема 2. Туристично-рекреаційне господарство країн-лідерів Європейського макрорегіону (Іспанія, Франція, Італія).

Особливості соціально-економічного розвитку постіндустріальних країн Франції та Італії. Особливості соціально-економічного розвитку Іспанії. Суспільно-географічні передумови прориву Іспанії на туристичному ринку. Туризм та рекреація на Лазурному узбережжі, Парижі та інших атрактивних територіях Франції. Туристично-рекреаційна діяльність в континентальній Іспанії. Особливості розвитку туризму на Канарських та Болеарських островах. Туристично-рекреаційне господарство Італії. Рим, як основна туристична атракція Італії.

Тема 3. Туристично-рекреаційне господарство країн колишньої Югославії, Греції, Португалії та малих країн регіону.

Туристично-орієнтоване господарство Греції. Особливості формування стратегії розвитку туристично-рекреаційного господарства Хорватії, Чорногорії та Португалії. Туристично-рекреаційний потенціал Хорватії, Чорногорії та Португалії та специфіка його використання. Туристично-рекреаційний потенціал Мальти.

Тема 4. Туристично-рекреаційне господарство регіону Чорноморського басейну.

Природно-географічні особливості регіону. Розвиток туризму та рекреації в Причорноморському регіоні Туреччини. Грузія як новий старий регіон розвитку туризму. Досвід побудови нової кості туристично-рекреаційного господарства країни. Група курортів «Кавказмінводи» РФ на ринку туризму та рекреації країн ЧСБ.

Тема 5. Туристично-рекреаційне господарство країн Південно-Західної Азії.

Геополітичні процеси, які лімітують розвиток туристично-рекреаційного господарства країн Південно-Західної Азії. Туреччина – новий регіон розвитку туристично-рекреаційного господарства. Особливості туристично-рекреаційного потенціалу Туреччини та специфіка його використання. Чинники та ресурсна база перетворення Кипру в одного з лідерів розвитку в регіоні. Історико-культурна спадщина Сирії, Йорданії та Лівану. Природні та історико-культурні пам'ятки Ізраїлю.

Тема 6. Релігійна складова розвитку туристично-рекреаційного господарства країн Близького Сходу .

Причини виділення ЮНВТО в окремих туристичний макрорегіон світу. Йерусалим – центр трьох релігій. Пам'ятки християнства регіону. Пам'ятки ісламу регіону.

Тема 7. Передумови та сучасний стан розвитку туристично-рекреаційної діяльності в країнах Північної Африки.

Суспільно-географічні особливості розвитку країн Північної Африки. Етноконфесійні особливості розвитку туризму та рекреації в регіоні. Історико-культурна спадщина Єгипту. Давньоєгипетські піраміди – єдине «Чудо світу», що збереглося до нашого часу. Історико-культурна спадщина Марокко та роль його мешканців в формуванні туристичних атракцій Північної Африки та Південної Європи.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Загальні особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя країн Чорноморсько-Середземноморського басейну.

Тема 2. Туристично-рекреаційне господарство країн-лідерів Європейського макрорегіону (Іспанія, Франція, Італія).

Тема 3. Туристично-рекреаційне господарство країн колишньої Югославії, Греції, Португалії та малих країн регіону.

Тема 4. Туристично-рекреаційне господарство регіону Чорноморського басейну.

Тема 5. Туристично-рекреаційне господарство країн Південно-Західної Азії.

Тема 6. Релігійна складова розвитку туристично-рекреаційного господарства країн Близького Сходу .

Тема 7. Передумови та сучасний стан розвитку туристично-рекреаційної діяльності в країнах Північної Африки.\

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід'ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі. СРС може містити крім обов'язкової складової, ще й вибіркової. Обов'язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Туристично-рекреаційне господарство країн Чорноморсько-Середземноморського басейну» становить 72 год. для студентів денної форми навчання та 108 годин для студентів заочної форми навчання.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Туристично-рекреаційне господарство країн Чорноморсько-Середземноморського басейну»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота за допомогою електронних джерел;
- рішення задач;
- підготовка до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	7	3
2.	Підготовка до семінарських занять	24	6
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	18	70
5.	Виконання індивідуального завдання	5	10
6.	Підготовка рефератів	10	10
7.	Робота з інтернет-ресурсами	4	5

Тематика індивідуальних (групових) завдань

ІНДЗ студент виконує у вигляді реферату, тему якого обирає з наведеного далі переліку і узгоджує її з викладачем. Реферат має бути доповнений картою на якій нанесені всі рекреаційні ресурси регіону України або світу, що вивчає студент.

Викладання матеріалу в рефераті повинно бути послідовним, мати дослідницький характер, містити постановку проблеми, узагальнення самостійно опрацьованих літературних джерел. Реферат має складатися зі вступу, основної частини, висновків і списку використаної літератури. Загальний обсяг реферату 15 – 17 аркушів формату А 4. Для запобігання повторення тем рефератів кожен студент має проконсультуватися з викладачем з цієї теми. При цьому можливі варіанти при яких тема реферату вийде за рамки запропонованого переліку.

ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1. Місто туристичної галузі в світовій економіці.
2. Спеціалізація країн в міжнародному туризмі.
3. Взаємодія видів туризму.
4. Особливості туристського споживання.
5. Туреччина на ринку міжнародного туризму.
6. Туризм — провідна галузь малих високорозвинених країн Європи.
7. Географія туризму країн Альпійського регіону.
8. Зміст і значення міжнародного туризму в сучасних умовах.
9. Вплив соціально-економічних умов на розвиток туристичної діяльності.
10. Розвиток і розміщення індустрії туризму в Німеччині.
11. Аспекти і методи дослідження туристичних потреб.
12. Структура туристичної діяльності у зв'язку з бюджетом вільного часу.
13. Чинники формування туристичних потреб.

14. Туристичні потреби людини.
15. Країни Близького Сходу - перспективна зона розвитку міжнародного туризму.
16. Оцінка туристичних ресурсів країн Східної Європи.
17. Оцінка туристичних ресурсів Північно-африканського регіону.

Приклад тем для розробки презентації туристично-екскурсійного маршруту

1. Іспанія як новий лідер на ринку туризму Європи.
2. Атрактивні пам'ятки перефірній частини Франції .
3. Болгарська Рив'єра – регіон купально-пляжного туризму, що інтенсивно розвивається.
4. Діловий туризм в Західній Європі в контексті розвитку
5. Релігійний туризм в Італії та Ватикані.
6. Нові туристичні країни репіцієнти Східної Європи.
7. Пам'ятки давньої Еллади.

Методичні вказівки

Презентація має бути розрахована на 7-10 хвилин та містити мінімум 7 слайдів. На них мають бути відображені наступні основні етапи розробки туристично-екскурсійного маршруту:

1. Визначення мети і завдань екскурсії.
2. Вибір теми.
3. Упорядкування маршруту екскурсії.
4. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта.
5. Підготовка контрольного тексту екскурсії.
6. Комплектування "Портфеля екскурсовода".
7. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії.

Робота над будь-якою новою екскурсією починається і чіткого визначення її мети. Це допомагає авторам екскурсії більш організовано вести роботу надалі. **Мета екскурсії** - це те, задля чого показуються екскурсантам екскурсійні об'єкти (пам'ятники історії й культури та ін.).

Вибір теми залежить від потенційного попиту, конкретного замовлення або цілеспрямованого створення певної тематики екскурсії. Кожна екскурсія повинна мати свою чітко визначену тему. Тема є стрижнем, що поєднує окремі об'єкти й підтеми екскурсії в єдине ціле. Відбір об'єктів при створенні екскурсії учасники творчої групи ведуть, постійно звіряючи свої матеріали з темою. Однак маловідібрати об'єкт за темою, треба знайти конкретний матеріал, на якому ця тема буде розкрита з найбільшою повнотою й переконливістю. Після визначення теми обирають назву екскурсії.

Маршрут екскурсії являє собою найбільш зручний шлях проходження екскурсійної групи, що сприяє розкриттю теми. Одне із завдань маршруту - сприяти найбільш повному розкриттю теми.

Розробка маршруту - складна багатоступінчаста процедура, що вимагає досить високої кваліфікації і є одним з основних елементів технології створення нової екскурсії. При розробці автобусного маршруту слід керуватися «Правилами дорожнього руху», «Правилами перевезення пасажирів» та ін.

Основні вимоги, які повинні бути враховані укладачами маршруту - організація показу об'єктів у логічній послідовності й забезпечення зорової основи для розкриття теми. У практиці екскурсійних установ існують три варіанти побудови маршрутів:

- **Хронологічний** (наприклад, екскурсії, присвячені життю й діяльності видатних людей);
- **тематичний** (екскурсії, пов'язані з розкриттям певної теми в житті міста, наприклад, «Храми Харкова»);
- **тематико-хронологічний** (Всі оглядові міські екскурсії).

Правильний відбір об'єктів забезпечить зорову основу сприйняття екскурсійного

матеріалу й глибоке розкриття теми. Варто так організувати цю справу, щоб одні й ті самі об'єкти не кочували з екскурсії в екскурсію. По можливості в кожній темі повинні бути «свої» об'єкти. Розмаїтість об'єктів дасть можливість забезпечити правильне чергування вражень в екскурсантів, дозволяє зберегти елемент новизни при відвідуванні різних екскурсій одного екскурсійного підприємства.

Текст екскурсії являє собою матеріал, необхідний для повного розкриття всіх підтем, що входять в екскурсію. Текст покликаний забезпечити тематичну спрямованість розповіді екскурсовода на факти й події, яким присвячена екскурсія, в ньому дається об'єктивна оцінка показуваних об'єктів.

«Портфель екскурсовода» - умовне найменування комплексу наочних матеріалів, використовуваних у ході проведення екскурсії. Ці матеріали звичайно містяться в папці або невеликому портфелі.

Завдання «портфеля екскурсовода»:

- відновити відсутні ланки при показі (об'єкт не зберігся до наших днів, дати уявлення про первісний вид об'єкта, показати перспективу в майбутньому)
- дати зорове уявлення про об'єкт (рослини, мінерали, механізми шляхом показу справжніх зразків, їхніх фотографій, макетів).

У «портфель екскурсовода» включаються фотографії, географічні карти, схеми, креслення, малюнки, зразки продукції, копії справжніх документів, рукописів, літературних творів, макети, муляжі й ін.

Успіх проведення екскурсії перебуває в прямої залежності від використаних у ній методичних прийомів показу й розповіді. Вибір того або іншого методичного прийому диктується завданнями, поставленими перед екскурсією, інформаційною насиченістю конкретного об'єкта.

Робота творчої групи на цьому етапі складається з декількох частин:

- а) відбору найбільш ефективних **методичних прийомів для висвітлення підтем**, методичних прийомів, які рекомендуються залежно від екскурсійної аудиторії (дорослі, діти), часу проведення екскурсії (зима, літо, день, вечір), особливостей показу;
- б) визначення **прийомів збереження уваги екскурсантів** і активізації процесу сприйняття екскурсійного матеріалу;
- в) вироблення **рекомендацій з використання виразних засобів у мові** екскурсовода;

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення індивідуальних занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) усні опитування на семінарських заняттях;
- 2) заслуховування повідомлень, які підготували студенти;
- 3) виконання тестових завдань тощо.

6.2. *Форми проміжного контролю.*

Модульний контроль (МК) – процедура визначення рівня засвоєння студентом навчального матеріалу відповідної дисципліни.

Модульний контроль з дисципліни «Туристично-рекреаційне господарство країн Чорноморсько-Середземноморського басейну» проводиться у письмовій формі.

6.3. *Форми підсумкового контролю - залік.*

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Туристичне краєзнавство» проводиться у формі залік.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМООПРАЦЮВАННЯ

1. Принципи виділення регіону ЧСБ.
2. Географічне положення субрегіонів ЧСБ (Південна Європа, МАГРИБ, Близький Схід тощо).
3. Природно-географічні особливості території.
4. Етнонаціональний та конфесіональний склад населення.
5. Загальні особливості соціально-економічної ситуації в субрегіонах ЧСБ.
6. Соціально-економічний розвиток Франції, Італії, Єгипту, Ізраїлю, Туреччини, ОАЕ.
7. Особливості соціально-економічного розвитку постіндустріальних країн Франції та Італії.
8. Особливості соціально-економічного розвитку Іспанії.
9. Суспільно-географічні передумови прориву Іспанії на туристичному ринку.
10. Туризм та рекреація на Лазурному узбережжі, Парижі та інших атрактивних територіях Франції.
11. Туристично-рекреаційна діяльність в континентальній Іспанії.
12. Особливості розвитку туризму на Канарських та Балеарських островах.
13. Туристично-рекреаційне господарство Італії.
14. Рим, як основна туристична атракція Італії.
15. Туристично-орієнтоване господарство Греції.
16. Особливості формування стратегії розвитку туристично-рекреаційного господарства Хорватії, Чорногорії та Португалії.
17. Туристично-рекреаційний потенціал Хорватії, Чорногорії та Португалії та специфіка його використання.
18. Туристично-рекреаційний потенціал Мальти.
19. Природно-географічні особливості регіону.
20. Розвиток туризму та рекреації в Причорноморському регіоні Туреччини.
21. Грузія як новий старий регіон розвитку туризму. Досвід побудови нової кості туристично-рекреаційного господарства країни.
22. Група курортів «Кавказмінводи» РФ на ринку туризму та рекреації країн ЧСБ.
23. Геополітичні процеси, які лімітують розвиток туристично-рекреаційного господарства країн Південно-Західної Азії.
24. Туреччина – новий регіон розвитку туристично-рекреаційного господарства.
25. Особливості туристично-рекреаційного потенціалу Туреччини та специфіка його використання.
26. Чинники та ресурсна база перетворення Кипру в одного з лідерів розвитку в регіоні.
27. Історико-культурна спадщина Сирії, Йорданії та Лівану.
28. Природні та історико-культурні пам'ятки Ізраїлю.
29. Причини виділення ЮНВТО в окремий туристичний макрорегіон світу.
30. Йерусалим – центр трьох релігій.

Приклади тестових завдань

1. Вкажіть, скільки людей щорічно відвідують столицю Франції?
  - а) 20 млн. чол.;
  - б) 25 млн. чол.;
  - в) 15 млн. чол.;
  - г) 30 млн. чол.
2. Вкажіть, бальнеокліматичний курорт в північних Піренеях?
  - а) Антиб;
  - б) Коста-Брава;

- в) Дубровник;
- г) Котре.

3. Вкажіть, якій собор є найбільшим у Лондоні?

- а) Собор Святого Павла;
- б) Собор Святого Петра;
- в) Собор Святого Юра;
- г) Собор Діви Марії;

4. Вкажіть, якій собор є головним католическим собором світу?

- а) Собор Святого Павла;
- б) Собор Святого Петра;
- в) Собор Святого Юра;
- г) Собор Діви Марії;

5. Вкажіть, де знаходиться кліматичний курорт Сус?

- а) в Алжирі;
- б) в Тунісі;
- в) в Лівії;
- г) в Єгипті.

6. Вкажіть, де знаходиться бальнеологічний курорт Баден?

- а) в Німеччині;
- б) в Швейцарії;
- в) в Австрії;
- г) в Польщі.

7. Вкажіть, де знаходиться бальнеологічний курорт Баден-Баден?

- а) в Німеччині;
- б) в Швейцарії;
- в) в Австрії;
- г) в Польщі.

8. Вкажіть, в якому історичному районі Лондона знаходиться королівська резиденція?

- а) Тауер;
- б) Вестмінстер;
- в) Лувр;
- г) Лурд.

9. Вкажіть, місто в якому проводиться міжнародна виставка повітроплавства та ракетобудування?

- а) Париж;
- б) Бурж;
- в) Ганновер;
- г) Франкфурт.

10. Вкажіть, в якому місті знаходиться міжнародна біржа з туризму?

- а) Лондон;
- б) Берлін;
- в) Париж;
- г) Рим.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Оцінювання роботи на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його

	викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Таблиця переведення середньозваженого балу у 100-бальну шкалу

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24

83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

8.3. Критерії оцінювання проміжного контролю

Форма проведення проміжного контролю визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Інформація про критерії оцінювання на проміжному контролі, перелік питань та приклади типових завдань вносяться до робочої програми і доводиться до відома студентів на початку навчального семестру.

Проміжний контроль може проводитися у формах модульної контрольної роботи, комп'ютерного тестування, виконання індивідуального науково-дослідного завдання тощо.

Модульні контрольні роботи рекомендовано проводити:

- у письмовій тестовій формі (або у формі комп'ютерного тестування) – для дисциплін, підсумковий семестровий контроль з яких проводиться в усній або письмовій формах;
- у формі письмових відповідей на теоретичні питання, розв'язання виробничих ситуацій – для дисциплін, підсумковий семестровий контроль з яких проводиться в тестовій (комп'ютерній) формі;
- у комбінованій формі – для дисциплін, які завершуються заліком.

Проміжний контроль у формі індивідуальних науково-дослідних завдань може проводитися для дисциплін, які передбачають формування навичок науково-дослідницької діяльності.

До проміжного контролю допускаються всі студенти.

Проміжний контроль проводиться за розкладом, затвердженим деканом факультету.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою:

від «0» до «10» – для дисциплін, викладання яких завершується екзаменом;

від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Результати проміжного контролю фіксуються у відповідній графі академічного журналу. Результати проміжного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти протягом 2-х днів після його проведення, але обов'язково до початку екзаменаційної сесії.

Оцінка з проміжного контролю не перескладається. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, деканатом складається додатковий розклад.

Для студентів заочної форми навчання проміжний контроль з дисциплін, які завершуються екзаменом, не передбачається. У цьому випадку ваговий коефіцієнт поточного контролю дорівнює 0,5.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. *Борисов К.Г.* Международный туризм и право. К.Г. Борисов. М.: НИМП, 2015.
2. *Бейдик О.О.* Світові рекреаційно-туристські ресурси. О.О. Бейдик, Л.Л. Криницька Л.Л. *Український географічний журнал*. 2017. № 2. с. 49 – 55.
3. *Глушко А.А.* География туризма А.А. Глушко, А.М. Сазыкин. - Владивосток: Издательство Дальневосточного университета, 2015. 321 с.
4. *Голиков А.П.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник А.П. Голиков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. Київ: Либідь, 2015. 320 с.
5. *Дмитревский Ю.Д.* Страноведение и география международного туризма. Ю.Д. Дмитревский. СПб., 2017. 332 с.

6. *Зачаев П.Н.* География международного туризма. М.: Мысль, 2016. 263 с.
7. *Кисель В.П.* Памятники всемирного наследия: Популярный энциклопедический справочник. В.П. Кисель. Минск: БелЭн, 2017. 288 с.
8. *Косолапов А.Б.* Туристическое страноведение. Европа и Азия : учебно-практическое пособие А.Б. Косолапов. – 2-е изд., стер. М.: КНОРУС, 2016. 400 с.
9. *Любичева О.О.* Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) О. Любичева. – 3-є вид., перероб. та доп. Київ: Альтерпрес, 2015. 436 с.

Допоміжна:

10. *Миرونенко Н.С.* Страноведение. Теория и методы: Учебное пособие. М.: Аспект Пресс, 2001, 2015. 288 с.
11. *Рекреаційні ресурси світу та природоохоронні території // Економічна і соціальна географія: Атлас для 10 – 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. К.: ДНВП “Картографія”, 2016. с. 14.*
12. *Сапожникова Е.Н.* Страноведение: Теория и методика туристского изучения стран: Учебное пособие. Е.Н. Сапожникова. М.: Академия, 2015. – 240 с.
13. *Страны и народы.* Научно-популярное географо-этнографическое издание в 20-ти томах. Земля и человечество. Общий обзор / Редкол. Отв. ред. С.И. Брук и В.В. Покшишевский. М.: Мысль, 2017. 351 с.
14. *Фоменко Н.В.* Рекреаційні ресурси та курортологія. Н.В. Фоменко. К.: ЦНЛ, 2016. 311 с.